

Op de vlucht voor jezelf in de verering van een ander

Iemand die actief was in een plaatselijke Youth for Christ afdeling vertelde hoe hoog er door jonge christenen werd opgezien tegen sommigen uit hun groep die òeen roeping hadden ò en zich er op voorbereidden om naar een bijbelschool te gaan. Zij vormden het ideaalbeeld van de jeugdgroep. Zij fungeerden als het symbool van volkomen toewijding aan Christus. De anderen trachtten zich met hen te identificeren.

Symbolen

Zendingen zullen voor de thuisblijvende gemeenteleden dikwijls een soort symbool zijn. Symbool van liefde voor de Heer. Symbool van geloof en zelfopoffering. Zulke symbolen stralen als sterren aan de christelijke hemel. òGewone gemeenteleden ò kijken naar hen op, bewonderen hen, verheerlijken hen, misschien. En tegelijk vereenzelvigen zij zich met hen. Ze staan ver boven je in geloof en liefde, en tegelijk mag je toch ook bij hen horen! Dat maakt je warm van binnen. Het haalt je geloof uit de sfeer van de gewone alledaagsheid. Het probleem van sterren is, dat zij niet mogen vallen. Een zending vertelde hoe hem door gemeenteleden de les werd gelezen, toen hij eens in een brief had geschreven over twijfel en angst. Hij moest zijn relatie tot de Heer maar eens ernstig onderzoeken! Een gemeenschap kan wreed zijn tegenover mensen die haar geloofssymbolen zijn. Ze heeft hen nodig voor haar eigen christelijk òzelf-gevoel ò. Ze laat zich die symbolen niet afnemen, ten koste van de mensen die als symbool moeten fungeren.

Heiligen bestaan alleen op veilige afstand

De geschiedenis kent talloze voorbeelden van gelovigen die het symbool waren van de gemeenschap waartoe zij behoorden. De verhalen over zulke mensen heeft zelfs het aanzien gegeven aan een apart soort literatuur: de heiligenverhalen. Het is voor ons moderne christenen, met onze eigen geloofssymbolen, heel leerzaam die oude heiligenverhalen te lezen. De klassieke heiligen uit de kerkgeschiedenis waren doorgaans enigszins zonderlinge mensen. Ze woonden aan de rand van de samenleving, of zelfs daar buiten, eenzaam in een bos of in de woestijn. Ze hadden zich afgekeerd van alles wat het leven voor gewone mensen - ook voor gewone christenmensen - aangenaam en leuk maakt: huwelijk en gezin, bezit en gezelligheid. Die heiligen waren als geloofssymbolen onmisbaar voor de gemeenschap waartoe zij behoorden. Ze belichaamden het ware geloof en de volkomen heiligheid waaraan ògewone christenen ò vanwege de beslommingen van het leven nu eenmaal niet toekomen. Ze vergaapten zich aan hen, als aan een oneindig verre heldere ster. En tegelijk vereenzelvigden ze zich met hen. Eén uit hun eigen midden leefde dan toch maar het leven van heiligheid dat Christus vraagt! En zo kon je het gevoel hebben dat heilige leven toch ook zelf een beetje te leven. Heiligenverering bestaat alleen in de spanning tussen afstand en identificatie. Dat is in onze tijd nog precies zo! Een gemeentelid die wist waarover zij sprak zei: òWie een dominee wil vereren moet niet in zijn huis verkeren ò. Heiligen bestaan alleen op een veilige afstand. Een geloofsgemeenschap, die mensen als symbool heeft, zal de afstand tot die òheiligen ò altijd zorgvuldig bewaren. En de heiligen in kwestie, als zij ook zelf op deze wijze heilig willen zijn, zullen het spel meespelen. Het mag niet blijken dat zij ook maar gewone mensen zijn. Symbolen functioneren alleen op een eerbiedige afstand. Dat geldt ook voor gemeenten die voor christenen het symbool zijn van een òware gemeente ò. Ik herinner mij gemeenteleden die enkele keren per jaar een weekend naar Engeland reisden, waar zij een gemeente hadden ontdekt waar de Geest machtig werkte, als in de tijd van de apostelen. Waarschijnlijk mede door de afstand en de verre pelgrimsreis, fungeerde die gemeente als symbool van een werkelijk charismatische gemeente.

Gewone mensen

Het nieuwe testament kent geen speciale gelovigen die fungeren als symbool van volmaakt geloof. Neem Petrus! Hij is de rots waarop Christus zijn gemeente bouwt (Mat. 16:18). Maar dat is hij als de apostel die Jezus driemaal verloochende en waaraan daarna als mislukte volgeling van de Heer door Hem het leiderschap in de gemeente werd toevertrouwd (Joh. 18:25-27 en 21:15-18). Je kunt Petrus een symbool noemen. Maar dan een symbool van menselijk onvermogen en van Christus' genade. Petrus blijft in het nieuwe testament met de beide benen op de grond waarop ook wij staan. Ieder christen leeft in de spanning tussen ideaal en werkelijkheid. We belijden dat onze òoude mens ò met Christus gekruisigd is, en dat we nu òin nieuwheid des levens wandelen ò. Maar daarin struikelen we vaak over onze eigen benen! We spreken in hooggestemde woorden over de gemeente als ògemeenschap van heiligen ò. Maar binnen de kortste keren ontdek je in zo òn gemeente veel dat kleinsamenlijk en zelfs zondig is. De oplossing van de oer christelijke spanning tussen de woorden van het geloof en de praktijk van het geloof bestaat alleen in de onvoorwaardelijke erkenning van eigen onmacht en onvolmaaktheid. Wie zijn christelijke idealen in een ander projecteert en hem (of haar) tot hét symbool van het ware geloof maakt, behandelt die

ander wreed: hij of zij moet een ster zijn die niet mag vallen. Tegelijk ben je daarin op de vlucht voor jezelf. En tenslotte doe je Christus onrecht, die het juist waagt met onvolkomen mensen die het willen weten dat zijn onvolkomen zijn.

Olof de Vries